Eduskunnan lakivaliokunnalle

Viite: HE 33/2016

Asia: Lausunto hallituksen esityksestä yhdistyslain ym. muuttamisesta

Oikeusministeriössä virkatyönä valmistellulla hallituksen esityksellä yhdistyslain, yritys- ja yhdistystietolain ja uskonnonvapauslain muuttamisesta helpotettaisiin toimimattomien yhdistysten poistamista yhdistysrekisteristä myös viranomaisaloitteellisesti, selvennettäisiin selvitysmenettelyä, säädettäisiin selvitysmiehen ja purkautuneelta yhdistykseltä varoja saaneen vastuusta ja rajoitettaisiin yhdistyksen kokouksen päätösten moiteperusteita.

Esityksen tavoitteet ovat pääpiirteissään kannatettavat ja hyväksyttävät, mutta seuraaviin säännöskohtaisiin kommentteihin on kuitenkin aihetta.

Yhdistyslaki

Päätöksenteko

32 §

Ehdotuksen mukaan oikeus moitekanteen nostamiseen rajoitettaisiin vain sellaisiin muotovirheisiin päätöksenteossa, joilla katsottaisiin olleen vaikutusta päätöksen sisältöön tai yhdistyksen jäsenen oikeuksiin.

Ehdotus on erittäin tervetullut ja omiaan joustavuuttamaan ja nopeuttamaan päätöksentekoa sekä vähentää yhdistyksiä joskus tarpeettomasti kahlehtivaa byrokratiaa, sekä vähentämään kiusantekomielessä tehtyjä valituksia.

40 §

Yhdistyksen päätökseen perustuva selvitysmenettely

Yhdistyksen purkautuessa selvitysmenettelystä aiheutuvat käytännön ongelmat painottuvat tilanteisiin, joissa ongelmien ratkaiseminen vaikeutuu sen johdosta, että **puhevaltaista tahoa** ei enää ole tunnistettavissa eikä viranomaisillakaan ole toimivaltaa puuttua tapahtuneisiin väärinkäytöksiin.

On ollut tilanteita, jolloin kymmeniä vuosia toimimattomalla yhdistyksellä, jonka jäseniä ei tavoiteta ja hallituksen jäsenetkin ovat kuolleet, on kuitenkin omaisuutta. Aluehallintoviraston määrättyä tällaiselle yhdistykselle selvitysmiehen, on selvitysmies käytännössä myynyt omaisuuden pilkkahintaan bulvaanille ja näin kavaltanut koko omaisuuden ilman, että hän olisi vastuussa toimistaan kenellekään ja ilman, että tällaisesta on tarvinnut tehdä tiliä saati, että kenelläkään olisi edes puhevaltaa moittia tämän toimia.

On siten tärkeätä säännellä täsmällisemmin selvitysmiehen oikeuksia ja tilinpitovelvollisuutta. Selvitys tehdyistä toimista ja tilitys olisi annettava myös PRH:lle, joka voisi mm. arvioida sen, että onko varojen siirto toiselle yhdistykselle tapahtunut siten, kuin yhdistyksen säännöt määräävät ja että vastaanottavan yhdistyksen toiminnan tarkoitus on riittävän lähellä lakkaavan yhdistyksen toiminnan tarkoitusta. Olisi syytä myös harkita moitepuhevallan antamista sellaisille muille yhdistyksille, joiden toiminnan tarkoitus on lähellä lakkaavan yhdistyksen tarkoitusta.

Esim. olisiko lakkaavan paikallisen sotaveteraani yhdistyksen varat siirrettävissä valtakunnalliselle yhdistykselle, paikalliselle vammaisyhdistykselle, Punaiselle Ristille tms. Tällaisissa kysymyksissä PRH:lla tulisi olla mahdollisuus ottaa kantaa.

> Lainvalmistelijan arviossa saaduista lausunnoista edellä kuvattu ongelma, on kuitattu toteamalla, että …” MTK:n kuvaamien tilanteiden estämiseksi 41 §:n 3 momenttia täydennetään siten, että selvitysmiehen on huolehdittava loppuselvityksen pitämisestä yhdistyksen jäsenten, velkojien ja sopimuskumppanien nähtävänä..”

Kyseinen täydennys ei kuitenkaan kata sellaista tilannetta, jossa yhdistyksellä on varallisuutta mm. kiinteistö, mutta kaikki jäsenet ovat kuolleet eikä hallintoelimiäkään enää ole. Tällaisen lähes hyljätyn varallisuuden anastaminen ilman yhdistyksen sääntöjen mukaiseen tarkoitukseen luovuttamista on mahdollista eikä kenelläkään ole puhevaltaa tällaiseen tilanteeseen puuttumiseksi. Sen johdosta selvitysmiehen lopputilitys olisi tehtävä myös säätiöiden tapaan PRH:lle ja annettava viranomaiselle velvollisuus myös selvitysmiehen toimien tarkoituksenmukaisuuden valvontaan.

Nähtävänä pitäminen ei myöskään riitä ottaen huomioon, että todennäköisesti kaikkien saatavat yhdistykseltä olisivat kuitenkin todennäköisesti vanhentuneita.

41 § Toimintansa lopettaneen yhdistyksen määrääminen purettavaksi

Ehdotuksen menettelysääntöjen ja määräaikojen suhteen ei ole huomautettavaa.

41 a § Yhdistyksen purkaminen ja poistaminen rekisteristä viranomaisen aloitteesta

Ehdotuksen menettelysääntöjen ja määräaikojen suhteen ei ole huomautettavaa.

41 b § Rekisteristä poistamisen oikeusvaikutukset

Menettelysääntöjen helpottamisen rajaaminen tilanteisiin, joissa yhdistyksen varoja on 8000 euroa vähemmän, on perusteltua. **Tosin näissäkin tilanteissa tulisi säilyttää velvollisuus tilityksen toimittamista PRH:lle tiedoksi, jotta edes mahdollistettaisiin väärinkäytösten selvittäminen ja henkilökohtaisen vastuun toteuttaminen**. Viranomaistehtäviä tämä ei kuitenkaan välttämättä lisäisi ennaltaehkäisevän vaikutuksen vuoksi.

48 §, 52 §,

Perusilmoitus ja muutosilmoitus

Ehdotukset ovat kannatettavia.

Yritys- ja yhteisötietolaki

14 §

Ehdotuksen mukaan ilmoituksen tekemisestä olisivat vastuussa kaikki hallituksen varsinaiset jäsenet.

Ehdotus yhdenmukaistaa yhteisölainsäädännön periaatteita ja on kannatettava.

Muita kommentteja

Manttaalikuntien oikeus periä manttaalimaksuja lakkautettiin jo vuonna 1992. Tällöin manttaalikuntia ei kuitenkaan lakkautettu sen johdosta, koska niillä saattoi olla vielä perinnässä erääntyneitä manttaalimaksuja, joiden vanhenemisaika oli 5 vuotta. Tuo määräaika on jo kulunut, mutta manttaalikuntia oikeushenkilöinä on vielä olemassa ja niillä on mahdollisesti omaisuutta, mutta ei enää hallintoelimiä. Tässä yhteydessä olisi luontevaa arvioida myös tarvetta säätää laki manttaalikuntien lakkauttamisesta.

*Asian valmistelussa on kiinnitetty huomiota niin jäsenten, velkojien, verottajan ja sopimuskumppaneiden oikeuksiin sekä hallinnon tarpeisiin, mutta sen sijaan jäljellä mahdollisesti olevien yhdistyksen varojen **käyttäminen yhdistyksen tarkoituksen toteuttamiseksi** ja sen varmistamiseksi on jäänyt vähemmälle huomiolle.*

Muilta osin ja kokonaisuutena ehdotus vaikuttaa hyvin perustellulta ja onnistuneelta.

Helsingissä 2016-04-07

Risto Airikkala
MTK:n Päälakimies